

Цаплюк В. В.

Державний університет «Житомирська політехніка»

Науковий керівник: Острогляд О.В.,

к.ю.н., доц., доцент кафедри права та правоохоронної діяльності

Державний університет «Житомирська політехніка»

м. Житомир

РЕЗОНАНСНІ СПРАВИ ЩОДО ЕКСТРАДИЦІЇ ЗА УЧАСТЮ УКРАЇНИ

Актуальність обраної теми полягає у з'ясуванні попереднього досвіду застосування Україною процедури екстрадиції для поглиблення теоретичних знань у проведеному дослідженні. Також, у зв'язку з останніми новинами щодо можливості застосування екстрадиції до чоловіків призовного віку, які незаконно виїхали за межі України після початку повномасштабного вторгнення росії, вважаю за потрібне проаналізувати наведені нижче справи в яких, незважаючи на те, що екстрадиція не була застосована, але початок цієї процедури було закладено.

Мета обраної теми полягає в окресленні найголовніших етапів початку проведення екстрадиції та формулювання причинно-наслідкових зв'язків не доведення до кінця цієї процедури. А також, відображення хронологічного розвитку вирішення зазначених нижче справ.

У першу чергу варто з'ясувати суть поняття екстрадиція. Як зазначає доктор юридичних наук Чорноус Ю.М, екстрадиція – це видача особи державі, компетентними органами якої ця особа розшукується для притягнення до кримінальної відповідальності або виконання вироку [2, с. 143].

Також, екстрадицію можна визначити як одну з форм міжнародної співпраці у кримінальному провадженні.

Процес екстрадиції складається з кількох етапів :

- 1.офіційне звернення про встановлення місця перебування на території запитуваної держави особи, яку необхідно видати, та видачу такої особи;
- 2.перевірка обставин, що можуть перешкоджати видачі;
- 3.прийняття рішення за запитом;
- 4.фактична передача такої особи під юрисдикцію запитуючої держави.

Коротко з'ясувавши суть поняття можна перейти до дослідження першої, мною обраної, резонансної справи щодо екстрадиції за участю України.

Савченко Надія Вікторівна - українська політична діячка та активістка, військова.

8 липня 2014 року стало відомо, що Савченко перебуває у слідчому ізоляторі на території росії. Її підозрювали у вбивстві двох російських журналістів, а саме Ігоря Корнелюка та Антона Волошина.

16 вересня 2014 року в сторону Надії Савченко з'явилося нове обвинувачення, а саме як зазначали російські пропагандисти, що вона «особисто брала участь у тортурах полонених та хотіла їх здати на органи».

Усі ці обвинувачення були незаконними та неправдивими. На момент вбивства двох журналістів Савченко вже була викрадена та вивезена на ворожу територію. За словами Надії, її перевозили на шести різних машинах з мішком на голові, а також їй були виставлені умови, а саме, або йти на співпрацю з ворожою владою, або її посадять до в'язниці.

22 березня 2016 року міським судом ростовської області Савченко було засуджено до 22 років ув'язнення. 5 квітня цей вирок набрав чинності і

саме в цей момент в Україні з'явилась юридична можливість подавати росії запит на екстрадицію Савченко в Україну.

19 квітня 2016 року голова Міністерства юстиції України Павло Петренко зазначив, що Україна готує усі необхідні документи для передання Савченко до України.

27 квітня 2016 року Савченко було видано на заповнення пакет документів для екстрадиції. Водночас, президент України Петро Порошенко зазначив, що існує можливість обміну Савченко на засуджених в Україні до 15 років ув'язнення, російських ГРУшників Олександра Александрова та Євгена Єрофєєва.

Микола Полозов, адвокат Надії Савченко, зазначав, що процес екстрадиції зазвичай затягується приблизно на пів року, однак сподівався, що все буде відбуватись у прискореному режимі.

Однак, на заповненні документів процедура екстрадиції зупинилася. 25 травня президент росії путін підписав указ про помилування Надії і водночас Президент України Петро Порошенко помилував двох ГРУшників О.Александрова та Є.Єрофєєва. В цей же день за Надією Савченко вилетів президентський літак та перевіз її в Україну, де вона отримала нагороду «Героя України».

Перейдемо до ще однієї справи щодо екстрадиції за участю України.

Марків Віталій Михайлович - український військовослужбовець, учасник російсько-української війни.

В ніч з 30 червня на 1 липня 2017 року Віталій Марків був заарештований в місті Болонья, Італія. Місцева прокуратура звинуватила українського нацгвардійця у вбивстві Андреа Роккеллі та його російського перекладача Андрія Миронова, які загинули у наслідок мінометного обстрілу неподалік Слов'янську у травні 2014 року.

Однак, Віталій не був винний у вбивстві двох зазначених винних осіб адже у 2014 році в Національній Гвардії України в штатному або позаштатному розкладі не було мінометів. Отже, можна зробити висновок, що у Віталія не було навіть фізичної можливості вбити зазначених журналіста та перекладача.

Варто зазначити, що Марків є громадянином України та Італії. Суд в місті Павія розглядав його в першу чергу як громадянина України.

Італійський суд визнав Віталія винним і засудив його до 24 років ув'язнення. У 2015 році Генеральна Прокуратура Україна почала готувати все необхідне для процедури екстрадиції Марківа в Україну. Однак, процедура екстрадиції так і не відбулась.

Адвокати Марківа в листопаді 2019 року подали позов до апеляційного суду присяжних Мілана. Розгляд апеляції тривалий час відкладали через пандемію коронавірусу.

У листопаді 2020 року італійський суд виправдав Віталія Марківа через відсутність складу злочину та належних доказів щодо загибелі італійця та росіянина. Згодом, Віталій повернувся до служби в Національній Гвардії України.

Проаналізувавши наведені справи, варто підсумувати, що факт затримання громадянина України в іноземній державі за вчинене правопорушення не означає початок процедури екстрадиції. Цей процес є тривалим та не завжди гарантованим. Екстрадиція регламентується певними міжнародними договорами і звичайно, що порушення хоча б однієї з визначених нормами права вимог унеможлиблює цей процес. Також, вважаю за необхідне акцентувати увагу на наступних особливостях процедури екстрадиції:

1. Обов'язкова наявність правового обґрунтування необхідності екстрадиції
2. Екстрадиція в жодному випадку не виходить за рамки кримінального судочинства, вона є одним з етапів кримінального процесу
3. Екстрадиція має місце тільки тоді коли вчинене діяння є кримінальним правопорушенням з передбаченим покаранням як і в державі в якій було затримано особу, так і в державі куди особу буде видано
4. Міжнародними договорами передбачена ціла низка підстав, які можуть перешкоджати процесу екстрадиції та й цілком унеможлиблювати. Даний перелік допоможе краще зрозуміти навіть і без детального аналізу чому ж все таки в окремих справах процедуру екстрадиції може бути почато, однак не закінчено.

Список використаних джерел:

1. Кримінальний Кодекс України; Закон від 05.04.2001 №2341-|||
2. Чорноус Ю. М., Видача особи (екстрадиція) у кримінальному провадженні щодо злочинів міжнародного характеру. *Вісник кримінального судочинства* 2015, 1 : 143-150
3. Савченко видали пакет документів для екстрадиції в Україну, 27.04.2016. URL : <https://www.pravda.com.ua/news/2016/04/27/7106970/>
4. Процес екстрадиції Савченко в Україну ще не запущений , 07.04.2016. URL : <https://www.unian.ua/politics/1312220-protses-ekstraditsiji-savchenko-v-ukrajinu-sche-ne-zapuscheniy-petrenko.htm>
5. Суд в Італії обирає запобіжний захід для українського нацгвирдійця, 04.07.2017 URL : <https://www.radiosvoboda.org/a/28595032.html>